

קורס אתיקה וקבלת החלטות מוסריות למנהלים (3 נ.ז.)

תוכנית MBA למנהלים - סמסטר א' אוקטובר 2023

- **מרצה:** עו"ד אופיר צומן.
- **מספר קורס:** 687.2.1700.
- **מועדי לימוד:** ימי חמישי בין השעות: 14:00-17:00
- **דוא"ל מרצה:** ofir@ofirtzuman.com

רציונל הקורס

- רבות מההחלטות המוסריות בעולם הניהול והעסקים מתקבלות אינטואיטיבית, "מהבטן", מה שהופך אותן במקרים רבים להחלטות שגויות, בלתי ראויות ולעיתים אף מסוכנות. הנה דוגמה לדילמה עסקית אמיתית: האם מוסרי מצד חברת תרופות לשווק לאוכלוסיות עניות באפריקה תרופות שטרם אושרו פורמלית במערב (למשל ע"י ה-FDA בארה"ב)? מצד אחד – זה נשמע כמו "ניסויים בבני אדם" מה שמעורר הסתייגות אוטומטית. מצד שני – תרופות כאלה מצויות בד"כ בשלבי פיתוח מתקדמים מאוד, והן לרוב האמצעי היחיד להציל את חייהן של האוכלוסיות הללו...
- הקורס מקנה לסטודנטים כלים ייחודיים ושיטתיים לשיפור משמעותי של תהליך קבלת ההחלטות - כלים אשר יאפשרו להם להכריע בצורה אפקטיבית וראויה בדילמות מוסריות ממגוון רחב מאוד של תחומים ונושאים, וכן כלי פרזנטציה ושכנוע, שיסייעו לסטודנטים להשפיע על אחרים בסביבתם הארגונית לקבל את ההחלטות הראויות.
- תכני הקורס מבוססים על שלושת הספרים בסידרה הבאה: וינריב, א' (2008). **בעיות בפילוסופיה של המוסר**. מהדורה שניה. כרכים א' - ג'. רעננה: הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

אפליקציה ממוחשבת ייחודית לקבלת החלטות מוסריות

- במסגרת הוראת הקורס באוניברסיטת בן גוריון ולפני כן באוניברסיטה העברית, פיתח מרצה הקורס, עו"ד אופיר צומן, **מודל שיטתי ופרקטי לקבלת החלטות מוסריות**, המאפשר לסטודנטים להכריע בדילמות מוסריות באופן מושכל, שיטתי ונכון.
- על בסיס המודל הנ"ל פיתח עו"ד צומן גם **אפליקציה ממוחשבת ייחודית לקבלת החלטות מוסריות**. האפליקציה מהווה מעין "סימולטור קבלת החלטות" שבאמצעותו מגישים הסטודנטים את מטלות הקורס.

מטרות הקורס

1. היכרות עם תורות מוסר מרכזיות ומשפיעות ועם מושגי יסוד בתחום האתיקה.
2. הקניית כלים שיטתיים ופרקטיים לפתרון דילמות מוסריות ולשיפור תהליך קבלת החלטות בזמן אמת.
3. הקניית כלים שיטתיים בסיסיים ליצירה ולהטמעה אפקטיבית של קוד אתי בארגון.
4. פיתוח יכולת הניתוח והחשיבה הביקורתית בתחום האתיקה והאחריות החברתית.
5. פיתוח מיומנות הפרזנטציה, ההשפעה והשכנוע לשם קידום האתיקה בארגון.

מטלות הקורס

1. מטלת אמצע סמסטר: ניתוח דילמה מוסרית אישית (30%) - כל סטודנט ינתח באופן מובנה ושיטתי באמצעות האפליקציה הממוחשבת דילמה מוסרית עסקית \ ארגונית שחווה בעצמו בעבודתו המקצועית.
2. מבחן מסכם (70%) - המבחן בודק יישום קונקרטי של הכלים השיטתיים שנלמדו בקורס.

סילבוס (36 ש"א) * שימו לב: הסילבוס עשוי להתעדכן במהלך הסמסטר עם חומרים חדשים / הרצאות אורח.

מפגש	תאריך	נושאי לימוד
1.	19.10.23	<ul style="list-style-type: none"> • סימולציית פתיחת קורס תוך המחשת הנחות היסוד של האתיקה הפרקטית. • אתיקה וחולשות אנושיות - הדגמת הצורך החברתי באתיקה. • הצגת סילבוס הקורס ותיאום ציפיות.
2.	26.10.23	<ul style="list-style-type: none"> • כללי השיח המוסרי: לוגיקה, טיעון ודיבייט - זיהוי נקודות המחלוקת בוויכוח המוסרי, בניית טיעונים, הפרכת טיעונים, engagement. • סימולציות.
3.	2.11.23	<ul style="list-style-type: none"> • מושגי בסיס - הגדרת אתיקה, סוגי האתיקה, חשיבות האתיקה, והיחס בין אתיקה למשפט. • הגדרת דילמה מוסרית + דוגמאות לדילמות מוסריות קלאסיות • ניתוח אינטואיטיבי של דילמות מוסריות עסקיות. • הצגה ראשונית של אפליקציית מודל קבלת החלטות המוסריות.
4.	9.11.23	<ul style="list-style-type: none"> • תיאוריות המוסר המרכזיות: טלאולוגיה ודאונטולוגיה + יישומן בפרקטיקה. • בנתם ומיל (תועלתנות) - לימוד עקרונות הבסיס של התיאוריה + לימוד המודל הפרקטי לקבלת החלטות מוסריות המבוסס על התיאוריה. • קאנט (החובות) - לימוד עקרונות הבסיס של התיאוריה + לימוד המודל הפרקטי לקבלת החלטות מוסריות המבוסס על התיאוריה.
5.	16.11.23	<ul style="list-style-type: none"> • אריסטו (טלאולוגיה ותורת המידות) - לימוד עקרונות הבסיס של התיאוריה + לימוד המודל הפרקטי לקבלת החלטות מוסריות המבוסס על התיאוריה. • 3 גישות מקובלות לפתרון מיידי של בעיות מוסריות (דת, חברה ומצפון). • יום (סובייקטיביזם) - לימוד עקרונות הבסיס של התיאוריה + לימוד המודל הפרקטי לקבלת החלטות מוסריות המבוסס על התיאוריה.
6.	23.11.23	<ul style="list-style-type: none"> • מבוא - אגואיזם ואלטרואיזם.

<ul style="list-style-type: none"> • הובס (מטריאליזם ואגואיזם) - לימוד עקרונות הבסיס של התיאוריה + לימוד המודל הפרקטי לקבלת החלטות מוסריות המבוסס על התיאוריה. 		
<ul style="list-style-type: none"> • מבוא זכויות - מהן הזכויות, מקורות התוקף של הזכויות, ההבדל בין זכויות טבעיות לזכויות רגילות, בין זכויות חיוביות לזכויות שליליות ובין זכויות מוסריות לזכויות משפטיות. • לוק (זכויות) - לימוד עקרונות הבסיס של התיאוריה + לימוד המודל הפרקטי לקבלת החלטות מוסריות המבוסס על התיאוריה. 	30.11.23	.7
<ul style="list-style-type: none"> • מבוא צדק - ההבדל בין כלל צודק לבין אכיפה צודקת של כללים ובין צדק חלוקתי לצדק מתקן, הצגת בסיסי החלוקה השונים. • רולס (צדק) - לימוד עקרונות הבסיס של התיאוריה + לימוד המודל הפרקטי לקבלת החלטות מוסריות המבוסס על התיאוריה. • הנחיות לביצוע מטלת האמצע של הקורס באמצעות אפליקציית קבלת ההחלטות המוסריות. 	7.12.23	.8
<ul style="list-style-type: none"> • סימולציות ניתוח דילמות מוסריות מהשטח. 	14.12.23	.9
<ul style="list-style-type: none"> • סימולציות ניתוח דילמות מוסריות מהשטח. 	21.12.23	.10
<ul style="list-style-type: none"> • כללים וכלים שיטתיים לכתיבה והטמעה של קודים אתיים בארגון. 	28.12.23	.11
<ul style="list-style-type: none"> • כללים וכלים שיטתיים לפרזנטציה אפקטיבית, ויישומם על מצבי שכנוע הרלוונטיים לאתיקה ניהולית וארגונית - חלק א'. 	4.1.24	.12
<ul style="list-style-type: none"> • כללים וכלים שיטתיים לפרזנטציה אפקטיבית, ויישומם על מצבי שכנוע הרלוונטיים לאתיקה ניהולית וארגונית - חלק ב'. 	11.1.24	.13

ביבליוגרפיה

1. וינריב, א' (2008). **בעיות בפילוסופיה של המוסר**. מהדורה שניה. כרכים א' - ג'. רעננה: הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.
2. מקיאולי, נ' (2006). **הנסיך**. ירושלים: הוצאת דביר והוצאת שלם.
3. קיי, א' (2009). **אתיקה בעסקים: הלכה למעשה**. ירושלים: המרכז לאתיקה והמרכז לערכים בעסקים.
4. De george, R., T. (1981). Ethical responsibilities of engineers in large organizations: the Pinto case. *Business and Professional Ethics Journal*, 1 (fall).

5. Frederick, W., c., et all. (1992). Nestle: twenty years of infant formula conflict. In: Business and Society: Corporate Strategy, public policy, ethics / Frederick, W. C., Post, J.E. & Davis, K. New York: Mc-Graw-Hill. pp. 560-573.
6. Frederick, W., c., et all. (1992). The Tylenol recalls. In: Business and Society: Corporate Strategy, public policy, ethics / Frederick, W. C., Post, J.E. & Davis, K. New York: Mc-Graw-Hill. pp. 483-497.
7. Geva. A. (2000). Moral decision making in business: A Phase - model. *Business Ethics Quarterly*, 10 (4). pp. 773-803.
8. Geva. A. (2006). A typology of moral problems in business: a framework for ethical management. *Journal of Business Ethics*, 69. pp. 133-147.
9. Gioia, D., A. (1992). Pinto fires and personal ethics: a script analysis of missed opportunities. *Journal of Business Ethics*, 11: pp. 379-389.
10. Paine, L., S. (2000) Does ethics pay?. *Business Ethics Quarterly*, 10(1). pp. 319-330.

חומרים נוספים

במהלך הקורס יופנו הסטודנטים למאמרים ולחומרים רלוונטיים נוספים מתוך העיתונות והאקטואליה.